

Innoirea

apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Director: TIBERIU VUIA

Ora politică

Evenimentele de soroc împlinit ce umplu ora fugace a câtorva zile de scadență, întrunesc atenția țării întregi. Existențe cari nu au altă eșire, ca adausul unui val, care saltă, — intenții, acestea mai rare, cari vor să îndrepte țara, și pentru folosul a lor săi desigur, sau simple ambiții de a domina și de a exercita, sadic și crucificare, un instinct inferior — vor toți magica deslegare a puterii.

Desigur, pe când vor apare aceste rânduri, probabil anacronice, țara va fi primit cârmaciul, — poate pe cel vechiu, sau poate pe unul nou ca nume și planuri — ceea ce este aproape totuna.

Căci, în relativa acalmie în care se desfășoară sub arabescul artificial, viața de fond și de muncă, evenimentul pentru țară, nu promite mare câștig. Aproape pretutindeni, aceiași oameni, câțiva buni — mulți cu socoteli meschine, vor fi înscăunați în locuri unde neamul românesc de douăzeci de ani a văzut întreaga gamă a politicianismului, pestriț, apostolic și șarlatan, mesianic și fugos — în acelaș timp.

Vor fâșni și acum, cu urechi lungi și apetituri mari, parveniții. Vor defila oportuniștii și procuriștii unor idei din care nu pricip nimic.

Omul de omenie, umilul cetățean va face ochi mari, cu pupilele tremurate de nădejdi cari nu sunt făcute să ia făptura a ceea ce vieții reale. Totuși, vremea de azi, calm ritm de istorie incoloră, nu va da soluții extraordinare. Votul se va așterne miniatral și mincinos în urna cu pântec dublu, sau cu pereți capitonati cu fâgădueli. Pentru omul de omenie — o iluzie, pentru beneficiar un cântec sunător de rod palpabil și profit concret.

Iar țara va rămâne și pe mai departe în magnifica ei indiferență, cu cei pușini, cari știu să-și facă rugăciunea faptei, fără reclamă și fără răsplată.

Și, deoparte și dealta cu oamenii pușini ai credinței, cari se găsesc în orice loc, vremea își mută minutarele către destinul care se plinește și cu politicianii pe cari îi avem și cu sufletul care încape în generațiile ce vin din urmă.

A lor va fi adevărata sarcină care nu se va mai putea amâna, ca azi, cu târgueli și cu socoteli de voturi.

Peste aceste considerații vremelnice, beneficii salvatoare pentru câteva mediocrități — stă destinul rotunjit în mit de sacrificiu și moarte nouă. Din care nu se împărtășesc nici cei surzi, întorși în nisipul deșertului de suflet, nici mărunții corifei de răspântie.

Destin, care izvorește din credințele învigorate de elan și de tinerețe. Se înțelege, aceasta peste întâmplarea aproape cotidiană a schimbării oamenilor, nu și a spiritului.

Pe acesta îl va schimba voința de a trăi a celor cari azi nu merg nici la sfat, nici la împărțirea de onoruri.

Tiberiu Vuiu.

TOAMNA

În nemăsuratele după-amiezi soarele s'a desfăcut printre livezi, de l'au mâncat fructele și promoroaca încât nu mai bat nici ciocanele toaca.

Heruvim rotund, sub stea nemișcată urme ne'nsemnate prin slavă cată și a intrat apoi vânăt și singur, în cămară că s'a mirat și sufletul nostru de afară, ce-l aștepta să-i cadă ușor e mâni! În cele mai frunțase dintre săptămâni.

Dar pe semne heruvimul nu le văzu, că pe marginea runelor nu ne căzu.

Ne-am lepădat de tot ce aveam mai frumos, însă nu ne a fost de nici un folos, Și am postit la cele douăsprezece vineri, dar totuși nu mai suntem aceiași nuntași tineri.

Zilele din juru ne se subțiază:

și și privirea, uite, nu ne mai e trează.

George Drumur

Din flautul de jad

— Traducere din poezia chineză —

Pavilionul Muzicei

Cântărețele plecaseră.

Liliacul pe care îl pușese în vasele de jad,
Se apleacă spre lăute și parcă ascultă încă...

Pavilionul poeziei

În fereastra lui, o ramură de piersic înflorește.

Nebunul

Cu gesturi largi, el se pierdea în noapte.
Culegea parcă stele.

Ploaie de noapte

Ploaia de noapte

Țese, fir cu fir, sentimentele poetului.

Mamă!

Mamă! Părul meu se revarsă pe genunchii tăi;
Sunt miile de fire de mătase dulce
Pe care mi le-ai dăruit.

Îndoială

Rândunico!

Te-ai întors?

Ești oare aceeași din anul trecut?

Al. T. Stamatiad

CTITORII

1. Tropar

*A Neamului meu naștere a sosit;
Botezul e'n voevoda'ul schit
Zidit cu broțe și voinți de fier...
— Tropar cântați cu îngerii din cer!..*

*Azi chiuie un codru de stejar
Cu sufletul acesta, legendur
Pentru răscrucea drumului pornit.
Troiața 'n veac român a strălucit.*

2. P. har băut

*Cuminecat cu jurământ creștin,
E sufletul ca cerul de senin.
Și gândul alb, ca Duhul Sfânt,
Ca mănăstirile 'n valah pământ,
Paharul pentru noua naștere băut,
E suflet pentru drumul început.
Pentru destin în jertfă răsărit
Și pentru neamul meu cel năcôjit..*

3. Ziditorii

*Biserică, arhangheli te z' desc...
Pentru credința neamului meu românesc.
Biserică, arhangheli te-au zidit...
La umbra zidurilor tale-am odihnit.
Și la altarul tău, îngenunchiat.
Pentru destinul neamului meu m'am rugat
Și pentru curățenia sufletului meu...
— Să se coboare'n mine Dumnezeu.*

Grigore Bugarin

Stropi din cascada vieții..

Omul în durere este mai om, fiindcă în ea este mai concentrat.

Arta este fiori de veșnicie.

Conștiința este destinul eroilor.

Oamenii trebuie să se iubească unii pe alții, dar de ascultat, să asculte de conștiință.

Conștiința este prima unire cu Dumnezeu

Mama și conștiința sunt de neînlocuit. Fără ele nu putem fi.

Conștiința e cel mai bun „deaproape“ al nostru.

Conștiința e în noi, mama e lângă noi. Dece suntem noi atât de departe de ele?..

Până ne naștem suntem atât cât este mama noastră. După naștere suntem atât cât e conștiința noastră.

Conștiința este sâmburele sufletului.

Moartea are inimă de om: — Ea răpește cei mai bun.

În artă se intuiește.

Geniul seamănă cu nebunia prin trudă, și cu sfințenie prin stăruință.

Nu mă tem de moarte, ci de viața care nu mi-e necesară.

Iubirea este armonia vieții.

Arta poate fi în morală numai când adevărul e în artă.

Morala este legătura dintre artă și viață.

În viață e frumos numai ceea ce nu i necesar.

Ceea ce e moral în viață, e frumos în artă.

Adevărata „știință“ este învățarea virtuților, adevărata artă, — trăirea lor.

Dumnezeu n'a putut crea așa imperfecțiunii cum ajung să fie unii oameni. Prin urmare, trebuie admis păcatul.

Să nu vezi nici ingeri, nici demoni, e mare singurătate..

Gheorghe Moțiu

Brâul Crucii Ortodoxe*)

de Sextil Pușcariu

prof. universitar, membru al Academiei Române
Președintele Frației ortodoxe Române

Anul 1937 ne a adus patru evenimente importante și cu adânci repercusiuni asupra vieții noastre național bisericești.

Când, în dorința de a vedea întemeindu-se în toată țara o Frație ortodoxă după felul celui din Ardeal înalt Preasfințitul Patriarh a adunat în jurul său o seamă de bărbați devotați Bisericii și cu situații importante în viața publică, la această întrunire a luat parte și un tânăr avocat, care a ascultat cu atențiune cuvântările frumoase ce s'au rostit, fără a lua nici o singură dată cuvântul. Peste câteva săptămâni acest tânăr se punea în fruntea cruciadei pornită împotriva celor ce „impuscau cu mitralierele în obrazul lui Hristos”. Ionel Moța și tovarășul său Vasile Marin s'au dus în Spania ca să moară și prin sacrificiul voit al vieții să dea faptei lor adâncă semnificație simbolică.

Nimeni nu înțelege mai bine toată marea cuprinsă în acest sacrificiu, decât Biserica, a cărei putere izvoarăște din jertfa supremă a Mântuitorului și a nenumăraților mucenici. Nimeni nu resimte o bucurie mai mare decât Biserica, văzând la generația nouă — și aceasta contează — acel spiritualism creștin și acea conduită morală care se instăpânește tot mai mult în spiritul public. Sacrificiul lui Moța și Marin n'a fost zadarnic. El a produs o tumultuoasă revărsare în masa unei ideologii strâns legată de Biserică, pe care noi, ca creștini și ca Români, o salutăm cu adâncă satisfacție.

După memorabila pastorală din anul trecut a preasfințitorilor noștri ierarhi, în frunte cu iubitul nostru Mitropolit — și profit de această ocazie spre a le aduce din acest loc cele mai vii mulțumiri pentru prestigiul ce-l dă adunărilor noastre prezența lor — pastorală, prin care se atacă în termeni energici bolșevismul și masoneria, Sfântul Sinod s'a ridicat în anul a cesta împotriva literaturii pornografice, iar înalt preasfințitul Patriarh, în marea lui înțelepciune și dragoste de neam, a arătat în cuvinte răspi-

cate primejdia grea ce ne amenință din partea jidovimeii cutropitoare.

Mulțumirea noastră nu i o putem arăta mai bine decât infierând cu toată energia ținuta acelor inconștienți sau interesați, care nu înțeleg nici rostul vremurilor pe care le trăim, nici rostul din toate timpurile al Bisericii noastre naționale.

Nu de pe galerie, ca privitoare rece are să urmărească Biserica desfășurarea evenimentelor și primenirea concepțiilor politice și sociale, ci precum la 1848 mergeau cu crucea în fruntea revendicărilor naționale, tot astfel acum, când o mare revoluție a spiritului public imprimă pe cetia sa vremii, Biserica trebuie să coboare în arenă, unde gladiatorii au nevoie de cuvântul ei de îmbărbătare și de ajutorul rugăciunii ei dătătoare de puteri.

E firesc ca cea care condamnă fătăria și desprețuește bunurile lumesti, cea care se apropie cu iubire de aproapele și cu îngăduință de cel greșit, cea care dă lui Dumnezeu ce e a lui Dumnezeu, dar Chesarului ce e al Chesarului, — e natural ca Biserica lui Hristos să combată pe masonii, care în Puterea divină văd un simplu arhitect și ajută, prin coaliția unor forțe oculte, să fie saltate mediocritățile din toate țările la locurile de conducere; să arate primejdia bolșevismului, care exploatănd nemulțumirile din toată lumea, ridică la suprafață drojdia societății pentru ca să surpe altare, să sdrobească tronuri și să nimecească civilizația, să lupte împotriva cutropirei evreești, care nu cunoaște scrupule în dorul ei de răzbunare și de subjugație prin forța banului.

E firesc mai ales că Biserica noastră să dea alarma în fața acestor primejdii, cu mult mai mari pentru un popor tânăr, care a trecut prea repede dela viața patriarhală sătească la o viață complicată de stat, a cărei inteligență vie primește prea ușor lozinci sociale amăgitoare și, suflet generos încearcă cu prea mare ușurință reforme sociale neexperimentate în deajuns. Pericolul crește pentru noi cu atât mai mult cu cât după eforturile uriașe și anemierea urmată după războiul sântem doritori de pace, iar masonii, bolșevicii

și Evreii coaliizați sânt — sau au cel puțin aparența de a fi — purtătorii ideii pacifiste.

Ori cât am fi însă de doritori de pace, noi nu suntem aplecați să renunțăm de dragul unui pacifism amăgitor la roadele integrității dobândite cu atât de supraomenești eforturi. Celor ce caută să ne convingă că ideea națională e perimată din însăși clipa în care idealul național a fost atins, le răspundem că după cucerirea cu armele abia acum urmează cucerirea României în spirit românesc; celor ce vrăjesc înaintea ochilor noștri utopica ficțiune a unei colaborări desinteresate, între popoarele lumii și caută să ne atragă în angrenajul internațional, le punem în față credința că avem înainte de toate de îndeplinit o înaltă misiune istorică cea de a imprimă acestui petec de pământ românesc înaltele noastre calități de rasă.

În locul abolirii granițelor, dorite de toți cei lipsiți de țară și de Dumnezeu, vedem cum după autarhia economică, se accentează din ce în ce mai mult principiul autarchiei politice, refuzul hotărât de a face altă politică decât cea dictată de interesele neamului, refuzul, de a ne lăsa atrași în conflicte externe, și de a îngădui altora să se amestece în treburile noastre și să ne dicteze directivele politice interne.

Judecând astfel, Biserica noastră s'a situat în mod hotărât pe linia mișcării naționaliste și a rămas pe linia ținutei ei tradiționale.

Acesta e „sensul unic” pe care trebuie să meargă Biserica noastră.

Cu mare bucurie aflăm că în sfârșit a fost recuperată dela Unguri Fundațiunea Gojdu, al treilea eveniment important la care am făcut aluzie. De aci înainte Universitatea Daciei Superioare nu mai e amenințată să-și piardă caracterul românesc din cauza năvalei de minoritari și Evreii, ajutați cu burse de conaționalii lor.

Dar ar fi greșit dacă Fundațiunea Gojdu ar fi imobilizată în Căminuri la Cluj. Intenția nobilului și prevăzătorului donator a fost ca ajutoarele să se arunce acolo unde nevoia e mai urgentă. Ne trebuie medici, vom da burse mai ales tinerilor care

*) Cuvânt de deschidere rostit la Oradea 7 Noemvrie a. c. la cel de al patrulea congres al Frației ortodoxe Române din Ardeal.

se dedică acestei cariere; avem însă lipsă de ingineri vom sprijini pe cei ce au ales acest studiu, pe care nu-l pot urma la Cluj.

Precum este însă de prevăzut, iotr'un viitor apropiat vom trebui să sprijinim pe cei ce vor să naționalizeze negoțul și industria. Numai pregătind un tineret bine înarmat ca să poată lua concurența cu străinii și mai ales cu Evreii, am lucrat cu adevărat împotriva primejdiei imnulate de Înalt Peasfințitul Patriarh.

În sfârșit, când vedem cum catolicismul vrea să se infiltreze în organismul nostru românesc dublând numărul burselor în străinătate pentru uniții cari au să devină propagandiștii Acțiunii catolice, va trebui să rezervăm o seamă de burse pe seama tinerilor ortodocși la școlile de veche cultură din Apus.

Avem toată încrederea în înțelepciunea membrilor care alcătuiesc eforia Fundațiunii și îi rugăm să adreseze un nou și călduros apel către foștii bursieri, ca prin restituirea ajutorului primit odinioară să sporească patrimoniul lui Gojdu, ale cărui binefaceri vor aduce dobânzi înzecite.

Ceea ce am vrea să mai relevăm în legătură cu această Fundație este faptul îmbucurător că o stăruință susținută a putut, deși cu întârzieri, să scoată din indiferentismul ei și birocrația noastră și s'o facă să ducă la bun sfârșit un lucru care nu-i aducea nici un folos imediat.

Dreptul nostru de a impune ortodoxia în viața spirituală a României are trei temeuri: numărul nostru, sacrificiile aduse și legătura cu pământul acestei țări.

Superioritatea numerică și dreptul de a impune minorităților voința majorității e un argument pentru adepții democrației.

Dar aceste majorități n'au format niciodată mase inconștiente și indiferente, ci pe când alte culte erau geloase să adune privilegii peste privilegii și încercau să scape de rigorile unor reforme ca exproprierea, Biserica ortodoxă a fost cea care, la mijlocul veacului trecut, a dat statului în care toate trebuiau făcute din nou averile mănăstirești, care a pus la dispoziția țăranilor moșiile ce i au fost dăruite de cîtorci cucernici, încât n'au mai putut beneficia de conversiunea, care i a redus și economiile dela bănci. Sacrificiul care numără însă înainte de toate în cumpăn istoriei, sânt

cei 800.000 de morți pentru întregrea neamului, care n'au fost nici catolici, nici Evrei, ci țărani și fii de țărani ortodocși.

De sub glia unde sânt îngropați împreună cu atâtea milioane de înaintași, care au lucrat o cu sudoarea feții și au apărat-o cu sângele din vine, ei fac legătura de veci și indestructibilă cu generațiile viitoare. Din acest pământ pe care îl calcă cu piciorul gol își trage seva țărana și țărana noastră, iar nu veneticul care în orașele noastre înstrăinate umblă grăbit pe asfaltul luncos.

Seara, când răsună în văzduh chemarea credincioșilor la slujba vecerniei, sirenele fabricelor și claxoanele automobilelor ineacă dărgatul clopotelor din turlele cate dralelor. Până la cer, unde e bine primită de Dumnezeu, străbate armonia plină de evlavie a celor o sută de mii de bisericuțe românești de lemn dela sate.

Astăzi se împlinesc patru săptămâni de când Primul Ministru al României, inspectând linia noilor fortificații, a vorbit atât de lămurit și frumos despre „linia de piatră și fier” care are să ne apere frontierele de răvniitori străini.

Tot de aici, din Oradea, vom spune celor ce nu ne atacă diu față, ci caută să strecoare ideile lor subsersive prin contrabandă printre noi, că și împotriva lor avem o „linie Maginot”.
E brăul crucii ortodoxe.

Credem chiar că fortificațiile să pate pe pământ de iscusința inginerilor noștri ne vor țapăra cu adevărat numai atunci când în dosul lor nu se găsesc oameni fără legătură cu acest pământ. Pe o adâncime de câteva zeci de kilometri brăul de piatră și fier va trebui evacuat de orice minoritar, iar în locul lor trebuie aduși ca grăniceri coloniști români ortodocși.

Forturile acestui al doilea brău, al sfintei cruci dreptmăritoare, sânt episcopii noastre.

Când, la începutul acestei cuvântări, am vorbit de al patrulea eveniment de importanță covârșitoare în viața noastră național-bisericască, m'am gândit la reînființarea episcopiei maramurășene, cerută cu atâta insistență de toate congresele noastre. Abia acum când în țara lui Dragoș vom avea un arhipăstor care nu stă în slujba unei puteri străine și un cler lipsit de acea admirație pentru limba și cultura ungurească, care dusese Maramureșul în pragul

maghiarizării, abia azi avem liniștea sufletească că Românișmul va ieși și aici biruitor împotriva Ungurilor și a Rutenilor și a Evreilor.

Exprimând guvernului cea mai vie recunoștință pentru recuperarea Fundațiunii Gojdu și reînființarea Episcopiei maramurășene, îl rugăm să ridice cât mai neîntârziat și ultimul fort care ne lipsește încă în Apus și pe care îl cerem de atâția ani, Episcopia de Timișoara.

Mulțumirile noastre se îndreaptă înainte de toate față de cel ce înțelegând marea însemnătate a unei Episcopii ortodoxe în cea mai periclitată regiune a țării, a tăiat firul tuturor uneltirilor puse la cale de cei interesați ca noul punct de sprijin românesc și ortodox să nu ia ființă. Celui mai treaz apărător al Bisericii noastre, confundată cu interesele neamului și numai ale lui, Celui ce vrea ca această Biserică să fie vie, activă și militantă, așa cum o cer interesele superioare de stat în epoca dinamică și eroică în care am intrat, Maiestății Sale Regelui Carol II i aduc, în clipa când decelar deschis acest al patrulea congres al Frăției ortodoxe, expresia celui mai profund devotament și dragostea curată a tuturor Românilor ortodocși din Ardeal.

Înalți preasfinți părinți, binecuvântați lucrările noastre.

Asociația Scriitorilor Români din Banat „Altarul cărții” în vederea reluării activității sale a ținut ședință, în ziua de luni, 15 Noembrie, ora 8 $\frac{1}{2}$ seara la sediul ei din Timișoara, str. Bolintineanu Nr. 1.

Revista politică, socială și artistică

INNOIREA

apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Director: TIBERIU UUIA.

Abonamente: pe 1 an 200.— lei, — pentru instituții 1000.— lei. Abonament de sprijin 500.— lei.

Un exemplar lei 5.—

Redacția și administrația:

frad, Str Brătianu 4. Et. I. Tel. 21-45
Timișoara, III. Str. Aurelianus 3.

București, Aleia Frigul 14

Teatrul românesc Arad-Timișoara

Comitetul de patronaj al Teatrului Românesc al Aradului, a lansat către Publicul Românesc, următorul apel:

Insufletirea și interesul cu care opinia publică, autoritățile, instituțiile și societățile culturale, cât și Direcțiile Teatrelor Naționale au îmbrățișat anul trecut inițiativa celei dintâi stagiuni de teatru românesc permanent

la Arad, — au arătat dela început că ideea este îndreptățită la o viață de lungă durată și la înfăptuire care cere doar perseverență și hotărâre.

Indemnați de aceleași comanda-mente de ordin politic, cultural și de artă, cari au determinat primele începuturi atât de fericit realizate, ne prezentăm din nou publicului

românesc al Aradului cu chemarea pentru cea de a doua stagiune de Teatru Românesc: *Permanent al Aradului în concesiunea Asociației Ziaris-tilor și Publiciștilor Români din Arad.*

Incredzători în sfințenia cauzei pe care am îmbrățișat-o, convinși că prin mișcarea ce am pornit promo-văm o operă națională de o semnifi-cație covârșitoare, facem apel din nou la iubitorii de Teatru, spre a sprijini strădaniile ce vor să așeze pe temelii solide un așezământ de cultură și vor să servească în acest chip, nevoile unei frontiere spirituale în strălucita haină a artei noastre naționale.

În continuarea programului său de lucru, Comitetul Teatrului a hotărât să dea anul acesta în cadrul și spiritul programului executat anul trecut, o serie de cel puțin 16 piese drame eventual muzică, câte o re-prezentare de fiecare săptămână începând dela 15 Noemvrie, eventual 1 Decemvrie, pe un interval de pa-tru până la șase luni.

Români,

Sprijiniți cauza Teatrului Românesc în aceste ținuturi fiindcă el este chemat să legitimizeze în fața lumii, și în numele unei culturi su-perioare drepturile noastre indestruc-tibile asupra pământului strămoșes-c. O viață culturală intensă impune respect, dezarmează și apropie. Tea-trul este unul dintre factorii cei mai importanți în această operă vitală pentru Neam și viitorul său.

Dați concursul vostru pentru con-tinuarea și adâncirea operii începute.

Comitetul de patronaj:

Dr. Andrei Magieru, Episcopul A-radului. Anton Mocsonyi, ministrul Palatului Regal. Gen. Hariton Dra-gomirescu, Comandantul Div. I Ca-valerie. Dr. Iustin Marșieu, președin-tele federației Societăților Culturale. Dr. Mihai Mărcuș, censor la B.N.R. Dr. Ion Groza, prefectul județului. Dr. Romul Coțoiu, primarul muni-cipalului. Elena V. Goldiș, Eugenia Șt. C. Pop. Asanie Crișan, dir. lic. Moise Nicoară. Dr. Cornel Radu, președ. Inst. Social Banat Crișana. Iosif Vulpe, aj. primar. Nicolae Cris-tea, Președintele Asoc. Invățătorilor. Tiberiu Vuia, Președintele Asociației Ziaris-tilor Români Arad, secretar al comitetului. Vladimir Ieșanu, casier.

O viață pilduitoare de mirean ortodox: Emanuil Gojdu

Conferința dlui prof. Ion Lupaș la Congresul Frăției ortodoxe române din Oradea

Cu prilejul celui dintâi congres al F. O. R. în Oradea — orașul natal al marelui Mecenat Em. Gojdu — nu era cu puțință să lipsească din program un cuvânt de amintire despre viața și faptele pilduitoare ale acestui neuitat fiu al Bihorului ortodox român.

Intr-o analiză amănunțită, temei-nică și documentată conferențial în-fățișează momentele principale din viața și activitatea lui Em. Gojdu (1802—1870), care a fost în toate împrejurările un om al faptelor de credință românească și de sacrificiu altruist creștinesc.

Mediul, care a crezut în sânul unei modeste familii ortodoxe, si-tuația părinților și a fraților săi, pre-cum și mediul străin al școlilor cercetate la Oradea și la Bratislava, au pregătit pe talentatul Em Gojdu nu numai spre o strălucită carieră de avocat în capitala Ungariei, ci și spre una de om politic: prefect la Lugoj, membru în Casa Magna-ților (Senatul) și septemvir la Curia din Budapesta (consilier la Inalta Curte de Casație.

Abundența informațiilor inedite a trezit răsunet puternic în sufletul auditorului numeros, care urmărea cu vădit interes și cu atențiune în-cordată întreagă expunerea istorică până la concluzia ei care arăta, în ce măsură însemnată a fost pildui-toare viața lui Gojdu ca fiu recu-noscător, ca student cu purtări exemplare, ca distins avocat cu viu interes pentru progresul cultu-ral-românesc, ca chibzuit om politic în stare să concilieze contrastele cele mai acute și indeosebi, ca neclintit și entuziast credincios al bisericii ortodoxe române, al cărei neintre-trecut binefăcător a devenit prin

dispozițiile testamentului său.

Prin textul acestui testament a izbutit să-și asigure nume etern în istoria Românilor.

De încheiere d. prof. Lupaș a ți-nut să exprime câteva desiderate și anume:

1. precum a străruit în congresul F. O. R. ului ținut la Sibiu în 1934 să fie repatriate din cimitirul Kere-peși dela Budapesta osemintele A-nastasei Șaguna, dela moartea că-reia s'a împlinit un secol, tot așa propune acum să fie repatriate, fără întârziere, moaștele lui Emanuil Gojdu, cari nu mai pot avea liniște în pământ străin, ci se cer aduse acasă și acoperite de sfânta țărână a pământului strămoșesc, desrobit din îndelungata apăsare a jugului străin. Ele așteaptă, fiindcă merită, să fie așezate la temelia nouilor bi-serici ortodoxe, menite să contribuie la fortificarea graniței de Vest. Căci mai tare decât orice fortificațiune „în fier și piatră” este aceea a *fron-tului sufletesc* pe care o singură în-stituțiune îl poate construi temeinic și de nesdruncinat împrejurul gra-nițelor noastre: *sfânta instituțiune a bisericii ortodoxe române!*

2. exprimă speranța de a vedea Reprezentanța fundațiunii Gojdu procedând la tipărirea materialului documentar, cules pentru biografia celebrului citor și

3. face apel tuturor foștilor bur-sieri ai fundațiunii Gojdu, să nu întârzie a restitui sumele de care au beneficiat în cursul studiilor, oferindu-le ca tot atâtea contribuțiuni la colecta ce se va deschide pentru a i ridica lui Em. Gojdu o statuie de bronz în Oradea. Din partea sa conferențiarul se înscrie cu suma de 10.000 lei în acest scop.

Turismul la granița de Vest

Spicuri din prima dare de seamă, pe anul 1936, a Comitetului Touring-Clubului României secția Arad, prezentată către Adunarea Generală, ținută la 11 Noemvrie 1937.

Prin așezarea sa geografică s'ar părea că Aradul nu este predestinat de a fi centrul unei intense vieți turistice, totuși realitatea este alta. Dacă teren de alpinism nu avem în imediată apropiere, totuși vecinătatea de nici 2 ore a dealurilor împădurite ale Podgoriei și a Munților Zărandului cu Highişul și Drocea, oferă minunate ocazii pentru excursiuni mai scurte pentru turiștii începători și pentru camping, ba chiar și pentru excursiuni mai lungi de antrenament. Iată deci un teren admirabil pentru o secțiune abia înfiripată ce și pune ca prim obiectiv de acțiune formarea gustului pentru drumeție și educația turistică. Bunele legături feroviare însă apropiate și masive muntoase mai îndepărtate, atât din Munții Apuseni mai vecini, cât și Retezatul ori Muntele Mic și Tarcul din Carpații Meridionali.

Dar imboldul întemeierii unei secțiuni a T.C.R.-ului, ne-a venit și din altă parte. Pușinii turiști români din Arad fie că aparțineau ori nu altor secțiuni a T.C.R., erau nevoiți, în lipsa unei înjghebări turistice românești, să participe la excursiunile organizate de societățile turistice minoritare. Înțelege oricine ce greu le cădea să cutreere pădurile și munții noștri cu tovarăși neștiutori ai limbii românești. Descoperirea unei hărți turistice ungurești a Podgoriei, care în anul 1932 îndrăsnea să substituie toponimia românească cu una ungurească, a fost tot un motiv care a făcut să prindă rădăcini ideea organizării turismului românesc, fiind și o chestiune de prestigiu și mândrie națională.

După mai multe constatări, după ce s'a sondat și opinia cercurilor conducătoare ale T.C.R.-ului, s'a convocat pentru ziua de 20 Nov. 1935, o întrunire în sala Palatului Cultural, la care au participat peste 40 de intelectuali arădani Adunarea a hotărât, cu entuziasm înființarea la Arad a unei secțiuni a T.C.R.

Consiliul Central de administrație al T.C.R. din București ratifică la 1 Februarie 1936 aprobarea dată de Comitetul de direcție, iar secția noastră, înzestrată cu toate formele

legale, a devenit persoană morală și juridică, atribuindu-i-se ca zonă de activitate întreg județul Arad, adică întreaga regiune dela Nord de Mureș, cuprinzând Munții Zărandului și Podgoria Aradului, având drept limită spre Nord versantul sudic al Munților Codrului, iar spre Est drumurile spre Găina.

Iată-ne deci ajunși după mult sbucium la ținta dorită. De acum încolo singura noastră strădanie va fi a ceea ce a persevera pe drumul apucat, depunând întreaga noastră muncă pentru afirmarea turismului românesc în aceste părți și pentru realizarea scopurilor atât de frumoase ce și le-a înscris T.C.R. în programul său rezumat în deviza „Prin turism la cunoașterea și iubirea României“. Oricine își poate achiziționa greutatea începutului când am plecat la drum fără alte mijloace decât entuziasmul nostru și al celor 40 membrii fondatori și cu neștrămutată încredere în reușita întreprinderii noastre.

La organizarea secției un neprețuit ajutor ne-a dat președintele T.C.R. din București, Dl Mihail Haret căruia îi suntem adânc recunoscători, atât pentru sfaturile competente, pentru minuțioasele și neobositele îndrumări ce ni le-a dat, pentru tactul fin al D sale, precum și pentru acea căldură de înaltă camaraderie ce o simțeam iradiind din scrisorile multe ale D sale. Dl Haret a fost acela, care a înțeles perfect rostul nostru aci la graniță și accentul pe care îl puneam, poate mai mult ca alte secții pe prestigiul nostru românesc. Tot Dl Haret a fost acela care ne-a infiltrat acea mândrie de „tecerist“ de a considera apartenența la T.C.R. ca o onoare De aceea secția Arad îl asigură pe Domnul Mihail Haret, președintele T.C.R. de întreaga ei grațitudine și devotațiune pentru sprijinul ce i l-a dat la organizarea secției și îi exprimă tot odată sentimentele ei de admirație pentru întreaga sa activitate: științifică, de doctrină turistică și publicistică, deslășurată de D sa spre binele turismului românesc.

Între primele noastre preocupări a fost pornirea unei intense propagande pentru lămurirea opiniei pu-

blice de vrerea noastră în scopul de a recruta noi aderenți conștienți câștigași pentru ideea de turism, nu numai simpli platnici ai cotizației de membru.

Trebuie să mărturisim că sarcina noastră de propagandă ne-a fost mult ușurată prin concursul pe care l-am avut din partea presei locale și din Capitală.

Rezultatul propagandei a fost că până la sfârșitul anului 1936 secția a numărat 76 membri iar astăzi numără 114 membri; dar, după cum am amintit, nu urmăream numai achiziționarea de membri cotizanți, ci de membri pătrunși de chemarea naturii și de dorul de drumeție. Dar obiceiul de a petrece duminicile în natură, de a străbate Țara în lung și lat, atât pentru plăcerea în sine, cât și pentru a o cunoaște, nu este încă înrădăcinat la Români, iar în acele părți din Țară unde Românii practică turismul mai intens acolo acest fapt se datorește fie exemplului dat de alte neamuri cu tradiții culturale mai vechi, fie unei educații făcute în acest sens de vre-o secție a T. C. R. Iată deci am stăruit în primul an al ființării noastre îndeosebi asupra educației turistice. Am căutat să atragem la excursiile care se organizau aproape în fiecare duminică și pe turiștii începători. S'au organizat și excursii numai pentru începători. Dacă nu am reușit să-i scoatem la excursii pe toți membrii înscrși nu am descurajat. Vom stăruii și în viitor cu toată perseverența căci avem fermă convingere că acela care numai odată a urcat un munte toată viața lui va fi legat de munte. Nu Vă dăm nici o statistică de toate excursiile organizate nici de numărul participanților la această excursie, căci a fost anul destelenirii și al ogorîtului. A doua dare de seamă va raporta și despre seceriș.

Un alt domeniu de activitate care ar fi trebuit să ne preocupe este acela al amenajărilor turistice, construirea de case de adăpost, marcarea de poteci etc. Trebuie să notăm că întemeierea secției noastre a coincis cu un fapt de mare însemnătate în dezvoltarea turismului în România: cu prima legiferare

Cărți și Reviste

Aron Cotruș: **Horia**, Ed. III. București, 1937.

Eu și Europa, tribună de slovă și gând românesc. An. II. No. 8-9-10, Deva, Aug.-Sept. Oct. 1937. Director Ion Th. Ilea, Redactor: Niculae Rusu, Colaborează Valeriu Bora, I. L. Cigareanu, Cpt. N. Braica, George Drumur, Ion Șugariu, Petre Pascu, Ion Moldoveanu, Pr. Augustin A. Băilă, Codin Lăzărescu, Petre Petrinca, Petre Tr. C. Paulescu E. Ar. Zaharia, Grigorie Bugarin, Gheorghe Minovici, Zani Tolescu Valeni, N. Ladmis Andreescu, Tit. Liviu Valea, Virgil Carianopol, etc., etc.

Un material bogat și variat la „Breviar”, „Insemnări, și Inventar românesc”.

Curierul, An. I. Nr. 10, 15 Octombrie 1937, Sibiu; Din sumar: Mihail Polihroniade, Corneliu Georgescu. Insemnări, Cărți, Reviste — Redactor: Nicolae N. Petra.

Grănicerul, săptămânal pentru promovarea tuturor intereselor bănațene, No. 172-180, din 7 Noembrie 1937. Director Ion Margetich.

Familia, Oradea, An. IV. No. 18 în colaborare dnii Ion Pillat, N. Davidescu, I. Agârbiceanu. Sever Stoica, Neagu Rădulescu, Irina V. Daschievici, Ion Minulescu, C. Miu Lerca, Olimpiu Boitoș, — Octav Șuluțiu, — Note, Revista revistelor.

Biserica și Școala, Revistă bisericească culturală, Arad, An. 61, No. 45 din 7 Noembrie, 1937, Director: Icon. Stavr. Dr. Gh. Ciuhandu

Timpul Provinciei, organ de informațiuni economice și profesionale din Arad, An. I No. 7, din 7 Noembrie 1937. Director: Ionel Filipas.

Vasárnep, revistă de educația religioasă An. XX Nr. 20, Arad, 31 Octombrie 1937. — Director: Dr. E. Wild.

în materie de turism și organizarea oficială a lui prin înființarea Oficiului Național de Turism și a anexelor; a oficiilor județene și locale de turism. S'ar fi părut după fertilitatea cu care s'au constituit peste tot oficiile județene de turism că viața turistică intră într'o nouă poază, ori s'a dovedit că fără o subvenționare efectivă a inițiativei particulare oficialitatea este neputințoasă a da un impuls turistic chiar și în regiunile care sunt predestinate dela natură de a lua o dezvoltare economică prin industria hotelieră și a amenajărilor turistice

Este dela sine înțeles că lipsă de subvenții, nedispunând decât de fondul adunat din încasarea cotizațiilor ce-l păstram drept fond de rezervă, ne-a fost imposibil să trecem la realizări în domeniul amenajărilor. Deși aveam aprobarea Comisiunii Monumentelor Naturii din Ardeal pentru mai multe marceje în regiunea Biharia Găina nu am putut intra în fondul de rezervă pentru executarea marcajelor proiectate. Totuși în vederea Târgului de Fete dela Găina am reparat baraca depe Găina, baracă care a intrat în patrimoniul nostru în urma dizolvării Soc. turistice „La drum”

Dacă ar fi să recapitulăm activitatea noastră din primul an de funcționare am putea desprinde următorul plan de preocupări, care a stat la baza acestor activități:

1. Propagarea printre Români a

concepției sănătoase despre turism, pornind dela ideea că turismul departe de a fi un sport în înțelesul de azi al cuvântului, ci mai degrabă o metodă de educație.

2. Organizarea de excursii, îndosebi pentru începători, câștigarea lor pentru turism și îndrumarea tineretului spre natură.

3. Creerea unei solidarități românești în Arad în jurul ideii turistice.

4. A veghea la păstrarea nealterată a vechii toponimii românești în aceste părți și a lupta pentru conservarea frumuseților naturale.

5. Ridicarea prestigiului turismului românesc și reprezentarea lui cu demnitate.

6. Amenajări turistice. Construirea de case de adăpost. Marcarea de poteci.

Dacă toate eforturile noastre nu au dat rezultatele dorite și dacă în unele domenii s'ar părea că am slăbit mai puțin, vina nu este a noastră.

Totuși nimeni nu ar putea nega două fapte: Că turismul românesc în Arad din inexistența ce a fost a făcut un progres enorm, că se găsește într'un progres dintre cele mai promițătoare, bucurându-se de un prestigiu necontestat și că solidaritatea românească din sânul secției noastre manifestată în atâtea rânduri e un fapt real și notoriu.

Dr. Caius Lepa.

Președinte T.C.R. Secția Arad

Un revirement ortodox

Congresul Frăției Ortodoxe Române ținut la Oradea în zilele de 6, 7 și 8 Noembrie a însemnat o frumoasă manifestațiune românească la granița de Vest, la întărirea căreia a contribuit cu încă un adaus de suflet și credință viguroasă în menirea ortodoxismului.

A fost prezent întreg Ardealul ortodox, biserica fiind reprezentată prin P. P. S. Dr. Andrei Magieru al Aradului, Nicolae Colan al Clujului și Nicolae Popovici al Orăzii, Păr. Laurențiu Curea, dela Cluj, Dr. Gh. Ciuhandu dela Arad, Protopop Petre E. Papp din Băiuș, Dr. Patriciu Țiucra Timișoara, etc. Dintre membri organizației am remarcat prezența dlor I. Lupăș, O. Ghibu, Dr. Marius Sturza, Dr. V. Teosu, Mihail Șarban. V. V. Stanciu, Cornel Corneanu-Ca ansebaș, V. Mircu Lugoj, I. Candrea, Dr. Roxin Teodor, Dr. Ion Sandu, Șt. Metes, și alții. Secția eparhială a Aradului a fost reprezentată prin: dnii Dr. Romul Coțoiu, Dr. Cornei Radu, Nerva Iercan, Dr. Ion Ursu, Proc. Blănariu, Dr. Sever Covaci. Vintilă Popescu, Dr. Caius Lepa, Păr. Florea Codreanu și alții.

Sedința festivă a congresului a avut loc duminică 7 Noembrie în sala teatrului „Regina Maria”, lucrările fiind prezidate tot timpul de dl Dr. Sextil Pușcariu, președintele organizației, care a rostit un magistral discurs introductiv, publicat în altă parte a revistei noastre. În cadrul solemnității deschiderii au mai vorbit P. S. Dr. Andrei Magier, M. Berceanu subsecretar de Stat, Ion P. Cu Băncilă prefectul județului Petre Fodor primarul orașului, general Silviu Bănciu, din partea armatei, Pompiliu Dan, în numele organizațiilor culturale și Inspectorul T. Păcescu, în reprezentarea guvernului.

La lucrările de adoua zi a congresului dl Ion Matei, secretarul general al Frăției Ortodoxe Române a cetit un raport bogat în date și sugestii. Au mai luat cuvântul d-nii Aurel Popa profesor, Oradea, dl Dr. Vasile Cotruș, și alții.

Programul festivităților a fost completat cu conferința d-lui prof. Ion Lupăș despre Em. Gojdu, iar duminică seara a avut loc un congres religios dat de corurile Academiei Teologice condus de Păr. Prof. C. Givulescu și a Școalelor normale de Stat de sub conducerea d-nei și dlui Gh. Strat.

NOTE

Pentru o Universitate a regiunii pledează, convins și dărz, dl Sever Bocu. Faptul că ideea a fost reimprospătată de astă dată în cadrul unei manifestațiuni politice de partid, nu strică ideii, iar vieți politice, dimpotrivă, îi adaugă acel conținut, serios și grav, care reabilitează adumbrata noțiune de partid și de politicianism.

Este cert că regiunea de aci își caută o expresie proprie, își vrea un contur al ei. De aci stăruințele tot mai repetate, ce se pun pentru așezarea în metropola Banatului a unei înalte instituțiuni bisericesti, — de aci, în continuarea liniei de relief românesc și nevoia unui așezământ de învățatură. Instinctul de conservare, exigențele de luptă cu elementele eterogene, îndrumă și lințele colective spre a și căuta noi puncte de razem.

Viața obștească își apropie aceste instrumente de creație și de rodire spirituală spre a avea sub cerul libertății naționale semnele de vigoare și trăinicie pentru un veleat lung de muncă românească.

*

Apropierea culturală româno-maghiară este pusă din nou în discuție, cu ocazia unei manifestațiuni laudabile care a avut loc recent la Academia Maghiară din Budapesta, în cadrele ședinței literare a societății „Lafontaine”. Evocarea lui Eminescu în capitala Ungariei, în fața unui public numeros, dornic de a cunoaște Luceafărul literaturii române, constituie un pas remarcabil făcut de partea cealaltă, pentru înțelegere și apropiere. Căci — în trecut s'a dovedit aceasta — astfel de manifestațiuni sunt întovărășite prea adeseori și de scopuri nemărturisite, dar vizibile prin efectele lor, cari amendează evenimentul și impun prudențe. Cu deosebire inițiativele de soiul acesta, luate în lăuntrul

granițelor noastre sunt dea tăteori pretexte numai de a salta ambiții personale sau veleități suspecte. De aceea este bine ca într'un domeniu atât de dificil ca acesta, al colaborării spirituale între cele două poame despărțite în fapt de o serie de neaderente istorice, inițiativele să fie încadrate în programul unor societăți ca cea amintită mai sus, care constituie în acelaș timp o garanță că scopul urmărit nu va fi intunecat de măruntele socoteli ale profitorilor pe cont propriu, a unor probleme destul de spinoase și ingrate.

*

Deblocarea cadrelor, o formulă fericită pentru reînvierea aparatului de Stat, aplicată în chip radical și prompt în armată a găsit în opinia publică o aprobare care cere urmarea. Deodată cu reforma din oștire, neajunsurile de ordin similar din celelalte ramuri ale vieții publice s'au făcut și ele mai evidente. Este inutil să stăruim asupra unui rău, ale cărui consecințe nefaste se văd din zi în zi tot mai dăunătoare pentru randamentul slujbașilor de stat. Răul

este cu atât mai mare, cu cât insuficiența pregătirii ca și scăderile de ordin moral se vădesc în cele mai multe cazuri la oameni cari ocupă funcțiuni înalte, de unde și activitatea lor poate atinge și scadea ritmul de muncă românească, fie prin neaderență fie prin reacredință evidentă. Situația este cu atât mai stranie cu cât vremea noastră cere tot mai multe inițiative de sus, și suflet tot mai cuprinzător pentru forme de viață nouă, nevoi pentru care se găesc elemente formate de curând, cari însă sunt barate cu ințrețul lor capital etic și de cunoștiințe de insuficiență cocoțată în locuri de grea răspundere.

Formula descongestionării aparatului de stat, și a redresării lui prin infuziune de tinerete și avânt, — circula, și își face drum în spre conștiința vremii. Ea va fi una dintre soluțiile deschizătoare de drum pentru naștia de mâine.

*

Un alt prefect de județ, model de administrator și gospodar al propriilor sale interese, se arată a fi fericitul înscăunat al Lugoșului,

Deschiderea stagiunii Teatrului Românesc al Aradului: 30 Noemvrie a. c., ora 8 jum. seara cu ansamblul Teatrului Național din București

Serenada din trecut

Comedie istorică în 4 acte de Mircea Rădulescu. La 1 Decemvrie **Năpasta**, operă de Sabin Drăgoiu, cu ansamblul Operei Române din Cluj. La 8 Decemvrie: **Mireasa vândută**, de Smetana cu Opera Română din Cluj. **Prețul locurilor**: În abonament: pentru 4 reprezentații de dramă în serie sau 2 reprezentații de operă în serie. Loje: parter prosceniu 1300 lei, alte loje 1200 lei, la etaj I. prosceniu 1200 lei, alte loje 1000 lei, etaj II. 600 lei, loc rezervat 250 lei, fotoliu 200 lei, stal 120 lei și balcon I, 150 lei. Prețuri de intrare pentru o reprezentație: Loje parter 320 lei, loje etaj I. 260 lei, loje etaj II. 170 lei, rezervat 65 lei, fotoliu 50 lei, stal 30, balcon I. 40 lei, balcon II. 25 lei, balcon III, 17 lei și galerie 10 lei. Pentru spectacole de operă indoitul acestor prețuri. Plus taxele legale. Abonamente și bilete se pot obține cu începere de luni, 15 Nov. zilnic între orele 10-1 și 5-7 la Casa Teatrului. Onoratul public este rugat să reție din vreme locurile cari vor fi atribuite în ordinea prezentării la ghișeu.

Prețul unui exemptar Lei 5.

indicibil ca nume și, prin destin, un om cu adevărat la locul potrivit. Un ziar politic, care nu își iartă adversarii nici în cele mai mărunte „eșiri” împotriva banului public ne prezintă deastădată pe dl prefect al Severinului, proprietar al unui „blokhaus”, în postura umilă a unui petent de vre-o câteva mii de lei în plus la apunțamentele sale legale. Pentru un telefon, o sobă, un adaos la leafa caméristei și a. m. d.

Modeste pretențiuni, sgârșită țară, în care așa de mici capitole nu pot fi consumate fără comentariile unei prese incomode. Că dacă-i vorba și de contribuabilul care în regiunea atât de săracă a muntelui, varsă pe apele Ti mișului impozitele cu găleata, el la ce bun, să mai fie deranjat cu asemenea chestiuni mai cu seamă când alegerile bat la ușă: la dl prefect — și, la Moș Peica... deopotrivă..

(t. v.)

*

Asociația Scriitorilor Români din Ardeal, organizează **Duminecă, 21 Noemvrie ora 17 în sala Palatului Cultural, o Șezatoare Literară** cu următorul program:

D, Prof. Victor Papilian va vorbi despre „Literatura ardeleană contemporană”. Vor ceti din operele lor scriitorii: **Boitoș Olimpiu, Beneș Vasile, Copilu Chiatriă, Leonard Divarius, George A. Pet. e, Iustin Ilieșiu, Al. Negură, Septimiu Popa, George Păscu, Samarineanu. Tiberiu Vuia, etc.**

*

Un comitet de inițiativă lansează un apel către foștii elevi, admiratori, profesori, autorități, societăți culturale, didactice etc.— să contribuie la augmentarea fondului pentru ridicarea unui bust distinsului pedagog care a fost Teodor Maris, profesor la Școala Normală din Arad.

Tipografia Diecezană Arad

